

Élettel telített tárgyak, autonóm műalkotások és első tárgyalakotó kísérletek

A 2021-BEN KOZMA LAJOS KÉZMŰVES IPARMŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJAT NYERT MŰVÉSZEK MUNKÁI

A Kozma-ösztöndíjasok beszámoló kiállítását mindig nagy figyelem kíséri, ami idén fokozottan érvényesült, hiszen két évfolyam bemutatkozása is elmaradt az utóbbi két évben. Az ideai tárlaton ezért a 2020-as és a 2021-es év ösztöndíjasai együtt vettek részt. Lapunk 2020/4. és 2021/5. számaiban a szerző bemutatta a kiállítási lehetőséget nem kapott alkotókat és munkáikat.

A pályázati kiírásnak megfelelően 2021-ben is tíz fiatal kézműves iparművész kapott lehetőséget arra, hogy egy teljes éven át új anyagokkal, formákkal, technológiákkal kísérletezzen, kibontsa és megvalósítsa valamely régebb óta dédelgetett vagy újonnan körvonalazódó ötletét, és eladható tárgykollekcióvá vagy autonóm műalkotássá fejlessze. Valamennyi ösztöndíjas nagyon hasznosnak ítélte a kutatás, tervezés, kivitelezés során szerzett új ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat, és arra törekedett, hogy innovatív értéket teremtsen.

STROHNER Jázmin Szonja: Háromrészes kerámia éthordószett fafedővel
Jázmin Szonja STROHNER: Three-part ceramic dinner-carrier with wooden lid
2021, samottos agyag, égerfa fedő, bőr/gumi pánt, a tálak átmérője: 18 cm
Fotó: Strohner Jázmin Szonja

Berecz Vandát a Covid-19-világjárvány leküzdésére bevezetett korlátozások mindennapjainkra gyakorolt hatása ösztönözte arra, hogy Kozma-ösztöndíjasként olyan új termékcsomagot készítsen, mellyel hozzájárul az otthon végezhető kreatív munka iránt megnövekedett igény kielégítéséhez, egyúttal saját tervezőművészetének a fejlődését és üzleti tevékenységének a fejlesztését is szolgálja. Az Udemy, Skillshare, Domestika és más külföldi internetes oktatói kurzuskínálatokat elemezve szisztematikus munkával megalkotta új tárgykollekciójának – bőrtáskák és egyéb tárgyak – prototípusait, felépítette és elindította saját online üzletét a Sendmade portálon, ahol több fiatal művésszel együtt DIY- (do it yourself: csináld magad) csomagokat kínál megvételre és otthoni kivitelezésre. Magas művészi színvonalú, korszerű megjelenésű, jól használható és környezetbarát bőrtárgyainak minden egyes darabját méretre szabva – „lapra szerelve” –, a megvalósításhoz szükséges szerszámokkal és kellékekkel együtt lehet megvásárolni, otthoni megvarrásukhoz, alkotása „befejezéséhez” az online portálon elérhető oktató videófilmeket is készített.

Az első táskát, amit még két eltérő színű bőrből tervezett (*Duplo*), az ösztöndíjpályázat előtt elkészítette, és e táska DIY-csomaggá alakításának tapasztalataira alapozva építette fel új termékkínálatát. A DIY-csomagokhoz készített videófilmekben részletesen bemutatja, hogyan kivitelezze a vásárló a méretre szabott bőrdarabokból a művész által tervezett, magas színvonalú öltözkékiegészítőt,

és más tárgyat. Az egyszerű geometrikus elemekből szerkesztett, többnyire háromdimenziós, plasztikus testekként megjelenő, látványos, és egyéni megjelenést biztosító, kis és közepes méretű kézitáskák, hátizsák, totebag, tolltartó és bőr táskabojt termékcsomagjához készített oktatófilmjeiben egy-egy új technikát is megtanít, hogy olyan bőrdíszműves-alapismeretekhez juttassa vásárlóit, melyek elsajátításával képessé válhatnak saját elképzeléseik korszerű formában való megtervezésére és kivitelezésére is. Ez a módszer különösen hatékony a művész designtárgyainak használata iránti szélesebb érdeklődés felkeltéséhez, és a vásárlók, érdeklődők esztétikai érzékenyítéséhez!

Berez Vanda ösztöndíjas munkájában mintaértékű a rendszerben való gondolkodás, a legapróbb részletekre kiterjedő alaposág, a konzekvens építkezés, az igényes tárgytervezés, a design-tárgykollekciónak darabjainak átgondolt megválasztása, a DIY-csomag hiánytalan összeállítása, a lapra szerelés precíz kivitele, az oktató videófilmek célirányos felépítése, ismeretanyagának könnyű elsajátíthatósága, és maga az online üzleti modell felépítése és gyors elindítása is.

Ugyanez a professzionalizmus jellemzi Gspann Zsuzsanna munkásságát is, aki 2021-ben harmadszor nyerte el a Kozma Lajos-ösztöndíjat. Ez idő alatt mindvégig a rétegelt bambuszlemezről készíthető intarziamentás táska érdekelte. Az első évben sokféle kísérletet végzett, kétféle anyagot használt (bambuszlemez és bőr), és több, egymástól eltérő hatású és vonalszerkezetű vésett mintát hozott létre. Az anyag mozgatásával keletkező térbeli formák és a táska felületének egy részén vagy a táska egészén megjelenő mintázatnak a formára gyakorolt hatása érdekelte. Kutatási tapasztalatait összegezve innovatív értékű táskaegyüttest hozott létre. A második évben az intarziamentatervésztökéletesítése és újabb táskaformák létrehozása, valamint a forma és a minta szerves kapcsolata foglalkoztatta. A technológia továbbfejlesztésével új táskakollekciót és az anyag szerkezeti sajátosságaival összehangolt, egyedi mintarendszert alkotott.

2021-ben a minta és a táskaforma tökéletes összhangjának magasabb szintjére törekedett. A táskatervezést követően simára csiszolt gipsz táskamodellt készített, melynek plasztikus elemeiről vákuumformázással műanyag héjakat állított elő, és azokat használta mintatervezésre. A táska térbeli alakja, oldalainak szögletes vagy íves elhajlása adta az ötletet a szabályos négyzetrácsba illesztett geometriai minták organikus és aszimmetrikus alakításához. A kísérletsorozat fontos eredménye egy hullámmozgásból eredeztetett új minta- és térbeli rendszer.

Az elkészült táskatípusokat minimalista forma és a belőle következő, változatos minta szerves egysége

jellemzi. A minta belesimul az új téri rendszerbe, és különféle kontrasztokat keltő ritmusokat generál. Gspann Zsuzsanna elérte azt, amit a legnagyobb formatervezők: az elegancia és szépség külső és belső természetes összhangját, és hogy minden egyes táskája önmagában kiemelkedő művészi teljesítmény. Táskáiról elmondhatjuk, hogy nemcsak nagyvonalúak, kivételesen szépek, elegánsak, korszerűek, tartósan használhatók és környezetbarátok, hanem új igényeket is generálnak használóikban.

BEREZ Vanda: Tolltartók a DIY-termékkollekcióból a Sendmade online platform számára | Vanda BEREZ: Pen-boxes from the DIY collection for Sendmade online platform | 2021, bőr, bőrdíszműves-technika
Fotó: Berez Vanda

Hegedűs Fanni Johanna kis példányszámban gyártandó, kevés darabból álló, két egyedi kisbútorcsaládot tervezett és kivitelezett, amelyek egymással jól kiegészíthetők. A művész fő alkotói célja az ismert, hagyományos bútortípusok újragondolása, egyedi formákká alakítása és visszaemelése a mai tömeggyártott bútorok által uralt lakáskultúrába.

Az egyik bútorcsaládjának alapanyaga tölgyfa, a másiké diófa – mindkettő őshonos tömörfa-fajta Magyarországon. A bútorok legfőbb díszje a fa természetes erezete, melyet – különösen a nagyobb felületeken – látványosan kiemel a szintén természetes anyagokkal, olajjal és viasszal

végzett felületkezelés. A bútortervezés és -készítés egyik fontos szempontja az anyagtakarékosság és a keletkező hulladék minimalizálása volt. A nagyobb bútorok kivitelezésekor megmaradt hulladékokból készültek a kisebb bútorok, valamint a kétfókos komód két plasztikus fogantyúja, melyek a megszokottól eltérően, szobrászi igénnyel megalkotott, nagy méretű, homorúan képzett, egymástól eltérő organikus-absztrakt formák a bútor homlokoldalán. Más kisebb leesett darabokból Borsos Miklós alkotásaira emlékeztető absztrakt szobrok és további használati és dísz tárgyak készültek, melyek a falipolc vagy a szoba díszítményeként, hangulati elemekként vagy a vendéglátáshoz használhatók. A diófa bútorcsaládhoz tartozó kényelmes, széles pihenőszékre többszínű gyapjúfonalból szövött kárpit került, melynek anyaga egy másik művésznél keletkezett gyártási hulladék.

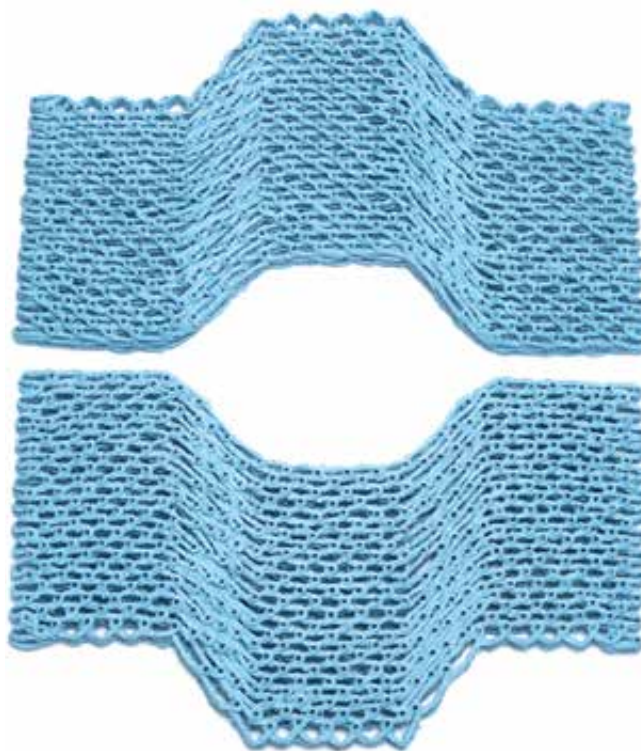
Az egyszerű formaelemek azonos formaelven alapuló hasonlósága, a kis méret és könnyű szerkezet ellenére a bútorok tartós használhatósága Hegedűs Fanni Johanna bútorait az 1920-as, 1930-as évek modern törekvéseinek egyedi kisbútoraival rokonítja. Ahogyan akkoriban Camille Graesernek, neki sem célja a tiszta funkcionalizmusnak megfeleltetett, szigorú minimalista formaképzés. Ehelyett a kis lakásokban az egyes helyiségek bútorainak kiegészíthetősége, a lakás könnyű átrendezhetősége, a tartósság és a tárgyak magas esztétikai minősége került előtérbe. Hegedűs Fanni Johanna is az egyedi, mives kivitelezésű formára helyezi a hangsúlyt, és arra, hogy kisbútorai alkalmasak legyenek érzelmi kötődés kialakítására. Abban a reményben készíti kisbútorait, hogy tulajdonosaik ragaszkodni fognak hozzájuk, s bútorai generációk sokaságát szolgálják.

Zsadányi Janka lakásban és szabadban is használható hintakacsát készített 3–6 éves kisgyermek számára, melyet kezdetben három, majd négy, végül öt darabból

GSPANN Zsuzsanna: Oldaltáska és hátitáska az Intarsia II. kollekciónál
Zsuzsanna GSPANN: Side bag and backpack from the Intarsia II collection
2021, furnér, bőr, egyedi technika, oldaltáska: 30x44x8 cm,
hátitáska: 40x31x12 cm
Fotó: Gspann Zsuzsanna

képzelt el, amit csavarozással bárki össze tud állítani. Anyaga préselt, hajlított falemez. Formája lefelé szélesedő, oldalról lendületes vonallal körülírt kacsaalak, csőrös fejként visszahajló felső részén kapaszkodóként szolgáló, két lekerekített szélű, párhuzamos áttöréssel.

MARÓTI Viktória: To completeness No. 1
Viktória MARÓTI: To completeness No. 1
2021, kézzel épített, anyagában színezett, kísérleti porcelán, 45x40x2 cm
Fotó: Piti Marcell

A művész rengeteget tanult ebből a munkából, amit jól hasznosíthat következő tárgyainak megalkotásakor. Bár igyekezett a hintaszék minden részletét előre átgondolni, számos igen fontos szempont csak menet közben, az első prototípus kipróbálásakor merült fel.

Az első prototípus az első félévben elkészült. Kipróbálásakor kiderült, hogy túl kerek a hintaszék alja, amitől felgyorsul a hintázás, viszont az alsó rész átlapolásos összeillesztési módja miatt megszakad a hintaív, és megakasztja a hintázás lendületét, azaz nem elég biztonságos és nem elég gördülékeny a használat. Az ülőlapra, valamint a kapaszkodóra vonatkozó első elképzelés is változtatást igényelt, a kacsacsőrét pedig maga a művész kívánta megváltoztatni. Mindegyik kérdésre megoldást kellett találnia, hogy a második, javított prototípus kipróbálására is maradjon ideje. A legtöbb fejtörést az ülés, a kapaszkodó kialakítása és helye, valamint a hintaszék biztonságos használata jelentette. A csőr esetében a hosszú tervezgetés ellenére sem tudott jobbat kitalálni az első verziónál.

A második félév a szükséges változtatásokkal telt el, amihez új kiviteli terv készült. A falemez anyaga ezúttal nem négy, hanem öt rétegből készült, ennek ellenére a hinta könnyebb lett. A hajlításhoz a sablont CNC-vezérelt marógéppel gyártatta le. A második prototípus legyártásakor megtörtént a hintaszék alsó ívének korrigálása, az egyenes ülőlap ergonomikussá alakítása, valamint a kapaszkodó kérdését is sikerült a formához való külső csatlakoztatás nélkül megoldania.

Maróti Viktória harmadszor volt Kozma-ösztöndíjas. A művész porcelánnal dolgozik, és arra törekszik, hogy az anyaghoz tapadó, mára meghaladott sztereotípiákat feloldva autonóm műalkotásokká lényegítse át az ősi szövés technikán alapuló, porcelánban megvalósított, különleges színvilágú, ultramodern tárgyait. A porcelánhoz olyan formákat, textúrákat társít, amelyek a szerves természetben jelen lévő, strukturált szerkezetű, organikus képződményekre, laza szövésű textilanyagokra és egy jövőbeni technikai civilizáció tárgykultúrájának a porcelán ritkaságértékét hangsúlyozó leletanyagára

emlékeztetnek. A két egymástól eltérő anyag és technológia szerves összekapcsolásával született formavariációk egy harmadik, új plasztikai és vizuális minőséget hordoznak, mely a képzőművészettel egyenértékű, a kézműves-iparművészet, a festészet és a szobrászat közötti átjárhatóságot megvalósító objektvekben ölt testet.

A művészt már az első ösztöndíj elnyerése előtt erősen foglalkoztatta a szövés technikák újraértelmezése és porcelánművészetébe integrálása. Alkotásait porcelánmasszával átitatott, szálal fonalból formálja meg és magas tűzön égeti ki. Ösztöndíjas éve alatt a technológia finomításán és új, eredeti formák létrehozásán dolgozott, elsőként a struktúra sűrűségének és szerkezetének a mű alakjával való összefüggésére koncentrált. Alkotásai henger, kúp és tölcser alakú, nyitott testek, melyek alapjait organikus vonalvezetéssel, kör alakú és geometriai formákkal kombinálta. Míg eleinte a nyers porcelánhatás dominált művein, a második évben anyagában színezett porcelánmasszából monokróm és színes objektvek alkotott. A színhasználat új kérdéseket

HEGEDŰS Fanni Johanna: Diófa bútorsalád | Fanni Johanna HEGEDŰS: Walnut furniture set | 2021, diófa, olaj- és viasz-felületkezeléssel
Fotó: Mészáros Attila

vetett fel, amelyeket szisztematikusan megvizsgált. Ilyen volt például a forma és a szín, illetve a két vagy több szín egymásra hatása, és a tökéletes színkombináció megtalálása. A harmadik évben előbb körplasztikákat készített, melyek felületének vízszintes színezésén kívül, a szobortestek nyitott oldalán egy másik színt használt, hangsúlyossá téve a horgolásra emlékeztető mintákat. Ezek a minták lehetőséget kínáltak számára az anyaghoz és a strukturált felületeket eredményező technológiákhoz kötődő sztereotípiák közömbösítésére.

A továbbiakban lapos sávok megtörésével keletkező, falra függeszthető, reliefszerű formákkal kísérletezett. A mű itt áttört, csíkszerű forma, melyben az áttörést apró hurkok egymás melletti és alatti sorának ismétlése eredményezi. A mű az anyag vastagságának, színének és térbe hajtásának függvényében hol képszerű, hol tárgyszerű (relief, objekt). E lapos, síkhoz kötődő, plasztikussá tett fali objektok hamarosan sarokművek és más sokdarabos műegyüttesek

részeivé váltak, és előtérbe helyezték az installálás kérdéseit, majd az installációs műben való gondolkodást.

A konkrét művészethez közeledő, kézműves-iparművészeti technológiával létrehozott egyedi porcelán műalkotások a festészet, szobrászat, objekt és installáció, valamint a textil (és egyes művek kapcsán az építészeti díszítőművészet) szimbiózisát teremtik meg. A korábbi, valamihez való hasonlóság után a se nem absztrakt, se nem látványelvű formaképzést a tisztán a fantáziából építkező, geometrikus absztrakció váltotta fel, mely folyamatban az áttört huroksorok faktúrává lényegültek át. A hosszú, alapos és sok irányban végiggondolt formakísérlet-sorozat legfőbb eredménye, hogy a kézműves-iparművészeti technológiahasználat egyedi, csak a művészre jellemző eszközzé vált az önálló művészi mondanivaló autentikus kifejezéséhez.

Varga Gyöngyvér Amala is autonóm képzőművészként tevékenykedik. A tavalyi évben ő is harmadszor nyerte el a Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat.

ZSADÁNYI Janka: Hintakacsa | Janka ZSADÁNYI: Rocking duck | 2021, rétegelt lemez és tölgyfurnér, hajlítottfa szerkezet, 62x57 cm
Fotó: Zsadányi Janka

RISE & SHINE címmel öt alkotásból álló üvegobjekt-sorozatot készített. Munkájának lényege, hogy a különféle médiumok képi lehetőségeinek összeadásával festészetét intermedialis művészetté fejlessze. UV-technológiával üveglapra nyomtatott, erőteljes színvilágú, eredetileg akvarellal és temperával festett absztrakt képeit tükrökkel kombinált, síküvegekből álló hasábokba zárja. Ezeket átvilágítva új térhatások keletkeznek a tömbök belsejében és a mű mögötti falon. A művészt a festészet, üvegművészet, digitális print és fény összekapcsolásával keletkező, virtuálizhoz hasonló effektusok érdeklik.

Az első évben a tükröződésekkel felerősödő, üveg-tömbön belüli színmozgás, a másodikban az átvilágítással keletkező belső terek és a mű mögötti falon megjelenő színes árnyékok érdekelték, a harmadik évben pedig a zárt objektokká alakított, posztamensre helyezett mű falra vetítésével, illetve a fali üvegobjektok megvilágításával keletkező fény-, szín- és térhatások tudatos alakítása. Ehhez növelte objektje méretét és a síküveg rétegek számát.

A képzőművészet (festészet, szobrászat) az anyaggal való közvetlen kifejezést, az üvegművészet üvegtechnológia-használatot, a fényművészet pedig fénytechnikára és mozgásra épített műalkotást jelent. Varga Gyöngyvér Amala minden évben újabb médiummal kísérletezett, ennek tapasztalatai egyre közelebb vitték célja eléréséhez.

Strohner Jázmin Szonja mosogatógépben mosható, hagyományos tűzhelyben és mikrohullámú sütőben is használható, háromrészes kerámia ételhordót tervezett, melyhez táskát is készített. Tárgyválasztását az motiválta, hogy az éttermek a járvány ideje alatt kénytelenek voltak házhoz szállítást vállalni, amihez nagy mennyiségű ételhordóra volt szükségük. Ugyancsak jelentősen növelte az ételhordók iránti keresletet a munkahelyek átmeneti bezárása alatti, otthon végezhető munka, a karantén, továbbá a gyorsbüfékben általánossá vált, egyszer használatos műanyagok gyártását korlátozó kormányrendelet.

A tervezési szempontok között a kezdetektől első helyen szerepelt, hogy az ételhordószett képes legyen kiváltani az újrahasonosításra nem alkalmas műanyag ételdobozt.

Tárgyegyüttese három egymásra helyezhető fedeles tárolóedényből áll. Anyaguk magas tűzön fehérre égő samottos massa, melyet krémszínű, zsírfényű máz fed. A formák bekorongozással készültek. Az ételhordó tálak belső felületének kialakítása a leveseskanál ívéhez igazodik, hogy az étel könnyedén kikanalazható legyen belőle.

Mindhárom edény fedeles, a fedél fából készült, CNC-marással. Alatta gumigyűrű biztosítja a légmentes lezárást, de minden egyes fedeles ételtárolót pánttal is össze lehet fogni. A fedél, pánt stb. kiegészítőket és a táskát a művész

UDVARI Anikó: Készlet gyógynövényteához | Anikó UDVARI: Set for herbal tea

2021, korongozott kerámia, magas tűzön (1200 °C-on) égetett, samottos agyag, a kanna magassága: 17,5 cm

Fotó: Udvari Anikó

eredendően természetes anyagokból képzelte el (fa, bőr, textil). A szett nem pusztán ételhordásra alkalmas: a tálak tányérként, valamint sütésre és ételtárolásra, a fatető pedig tányéralátétként is használható.

A tervezőmunkát a már létező, megvásárolható ételhordók és ételtárolók alapos elemzése és piackutatás előzte meg, a táska mintájához és színvilágához pedig a művész a textilüzletekben kapható designanyagokat vizsgálta és a fogyasztók színpreferenciájával kapcsolatos szakirodalmat tanulmányozta.

A fedeles tálakat eredetileg négyzetes alappal tervezte, de a felhasználók eltérő igényei miatt tovább bővültek a szempontok, hogy mi mindennek kell megfelelnie a terméknek. Közéjük tartozott az egymásra rakhatóság (rakásolás), a könnyű súly, a tartós használat, a könnyű kezelés és tisztítás. Mindezek kielégítésére Strohner Jázmin Szonja a felfelé enyhén szélesedő forgástest alak mellett döntött. A szett formavilága egységes, letisztult, anyaga korszerű.

A hordozótáska vízhatlan anyagból készült, hőszigetelő béléssel. Alacsony hőmérsékleten mosógépben is mosható.

Strohner Jázmin Szonja ösztöndíjas munkája iskolapélda arra, hogyan kell egy tartós használatra szánt, hétköznapi tárgyat igényesen megtervezni és a lehető legtökéletesebben kivitelezni, s mi mindent kell ehhez figyelembe venni, továbbá, hogy hogyan válik a mai használati és esztétikai igényeket kielégítő, egységes tárgyegyüttesé a többrészes, egymásra és táskába helyezhető ételhordó.

Udvari Anikó olyan tárgycsoportot kívánt megalkotni, amely különleges hangulatot kölcsönöz a teázásnak. Gyógynövénytea-készlete fedeles kannából, a kannát önállóan is záró szűrőből, egy dupla falú teatároló dobozból és két csészéből áll. Készletét két különböző színvariációban készítette el. A csészékre is két formaverzió született, végül a keleti kultúrákra jellemző, fül nélküli formát választotta. A teázókészlet anyaga magas tűzőn égetett, speciális samottos agyag (kőcserép), amit máz fed. A füleket és a mélyedéseket a művész csontkemény állapotban alakította ki, hogy pontosan illeszkedjenek az edénytesthez. A tárgyak funkcionálisan és formailag is alaposan átgondoltak, és egységes megjelenésűek. A kanna fedele például megfordítva tányérként is használható. A szűrőt nem kell kiemelni a kannából a tea elkészülését követően, így nincs szükség még egy kannára. A szűrő a csészébe is behelyezhető, így abban is lehet teát készíteni. A fedők viszonylagos magasságát az határozta meg, hogy ha forró a tea, akkor is meg tudjuk fogni. Az egységes formaképzésben a művész egyéni elképzelése dominál. A tárgyak alapszínét vastagságra érzékeny effektmáz határozza meg, melyre laza ecsetkezeléssel, egy másik színnel gesztusszerű mintát festett a művész. A kétfunkciós fedél és a jól megválasztott méretek, arányok, valamint a modern mintát eredményező, visszafogott színek és redukált színhasználat is jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a teázás valóban meghitt élmény legyen, és a fejlett teakultúrákhoz tartozó szertartást idézze.

VARGA Gyöngyvér Amala: RISE & SHINE I–V. (részlet) | Gyöngyvér Amala VARGA: RISE & SHINE I–V (detail)
2021, ragasztott, csiszolt, savazott üveg és print, egyenként: 50x29,8x4 cm
Fotó: Dimény Luca

BERECZ Vanda: Totebag a DIY-termékkollekcióból a Sendmade online platform számára

Vanda BERECZ: Tote bag from the DIY collection for Sendmade online platform | 2021, bőr, bőrdíszműves-technika

Fotó: Berecz Vanda

Udvari Anikó a gyógynövényteaázó-készlet megalakításához folyamatosan finomította formáit és eszközkészletét, így a tárgyak alakját és részleteit, a festés érzékenységét, egyediségét és személyességét, valamint a bensőséges színhasználatot, aminek eredménye letisztult, harmonikus és praktikus tárgyegyüttes lett.

Horányi Kinga az *IKIIKI* elnevezésű ékszerkollekciónak (jelentése: élénk, élettel teli) új ékszertípusokkal való bővítését, valamint a közfoglalás és az anyagban rejlő új forma- és színlehetőségek kutatását tűzte ki célul. Az idetartozó, eddigi ékszerei erőteljes színűek, kis méretűek, alapformájuk főleg szabályos geometriai test vagy síkidom, ezért a művész az ösztöndíj ideje alatt nagyobb méretű ékszertípusokat kívánt megalkotni.

HORÁNYI Kinga: IKIIKI sorozat, gyűrű és nyakék (részlet)
Kinga HORÁNYI: IKIIKI series, ring and necklace (detail)
2021, ezüsthab, öntés, nyakék: 20x14 cm, gyűrű: 6x2,3 cm
Fotó: Piti Marcell

Munkájához az első félévben többféle anyagból öntött fémhabot használt, melyet festékszórással színezett, később minden egyes ékszerét alumíniumhabból készítette, ezt az anyagot egyetemista korában fedezte fel, és kétféle öntéssel maga állítja elő. A fémhab kemény anyag, nagy a fajlagos szilárdsága, ugyanakkor könnyű, mert szerkezete lyukacsos, ami miatt természetes anyagnak hat, mely érzetet a nagyobb méret erősen felfokozza.

Horányi Kinga ékszerművészetének legfőbb sajátossága, a kontrasztokra építés tulajdonképpen már azáltal is teljesül, hogy az anyag fizikai tulajdonságai és élő organizmust sejtető látványa antagonistikus ellentétben állnak egymással. Koncentrált kísérleteinek tanulsága, hogy a választott anyaghoz legjobban a szerkezetet megmutató forma illik, melynek megsokszorozásával és rendszerbe

illesztésével nagy méretű, egyszerűséget, egyediséget és organikus hatást sugalló, a testhez erő felületet jelentősen megnövelő és hangsúlyossá tevő ékszer készíthető.

A második félévben két modulként alkalmazható formatípussal dolgozott. Az egyik megsokszorozásával, méretbeli variálásával sorok (láncok), s azok függőleges összekapcsolásával többsoros, levegős-hálós szerkezet építhető. A hálós szerkezetű nyakék modulja téglatest forma, melynek határozott élei között burjánzó felületként hat a lyukacsos szerkezetű anyag, élő és élettelen kontrasztjából az élő asszociációját felszabadítva. A másik modul a fémhábkészítés technológiájából adódóan eleve szabálytalan forma, melynek a felülete az anyag szerkezetéből következően szintén szabálytalan, lyukacsos. E modullal vízszintes irányú, részben egymást takaró, sűrű egymás mellé rendeléssel szélesen elterülő, ugyancsak változatos méretű, nagy, pikkelyes szerkezetre emlékeztető felület hozható létre. Mindkét modullal alkotott ékszertípus organikus hatást kelt. Az ékszerek viselésekor az elemek mozognak, dinamikus belső szerkezeti és eltérő fény-árnyék viszonyokat láttatnak.

Horányi Kinga két nyakékból, fülre tehető ékszerből és gyűrűből álló, lélegzetelállítóan izgalmas, extravagáns új ékszeregyüttesében összeadódik és kifejeződik mindaz, amit a nem mindennap használt, méregdrága anyagból készített, a társadalmi rang kifejezésére hivatott, míves kivitelű és értékőrző ékszerektől elvárunk: nőies, elegáns,

HORÁNYI Kinga: IKIIKI sorozat, fülbevaló
Kinga HORÁNYI: IKIIKI series, earring | 2021, ezüsthab, öntés, 6x3 cm
Fotó: Piti Marcell

ZALAVÁRI Fruzsina: **Material gráfia, porcelán karkötősorozat** | Fruzsina ZALAVÁRI: **Materialgraphy, porcelain bracelet series** | 2021, porcelán
Fotó: Lakos Máté

kivételes alkalomhoz illő, egyedi, testhez kötött, érzéki, szubtilis, természetközeli, különleges, magával ragadó, kiemeli viselőjét a környezetéből. Ez az ékszer nem imitálja a gazdagságot, értékállóságot és szépséget, hanem önmagában testesíti meg ezen értékeket az anyag és forma közötti összhang asszociatív gazdagsága és az ékszerként eddig nem ismert anyag strukturális sajátosságából, ezüstszínéből és drágakővel felérő csillogásából fakadó exkluzivitása révén. Persze, nem mindenki képes felismerni az ismeretlen anyagban rejlő lehetőségeket, és sziszifuszi munkával ékszeresaláddá fejleszteni, kell hozzá egy innovatív gondolkodású, fantáziadús, új értékteremtésre képes, kiváló ékszertervező művész!

Zalavári Fruzsina is különleges ékszereket készített, amelyek kőzetek belső szerkezetének rajzolatát, földrétegek egymásra rakódását és a mozgás ismétlődésével kialakult geológiai struktúrák rétegzettségét idézik. Zalavári Fruzsina már korábban is sokat foglalkozott olyan anyagokkal, amelyekben a rétegződés szerkezeti jegyei az anyag megmunkálásakor tűnnek elő, „leolvashatóvá” téve keletkezéstörténetüket. Ilyen anyag például az achát, mely kovasavban szegény vulkáni kőzetekben található, és ösídők óta készítenek belőle ékszereket, dísz tárgyakat, melyekhez ma is misztikus, mágikus és szimbolikus tartalmak tapadnak. Az anyag belső élete előbb rajzok sokaságára és a kézzel merített papír rétegei közé rejtett színes rajzolatokra ihlette a művészt, majd kollázsok születtek, melyek az anyagban való kísérleteihez vezették. Porcelán ékszertárgyainak anyagát rétegekből építette fel, és addig nyújtotta, hajtogatta, míg a kőzetrajzolatokhoz hasonló hullámminták keletkeztek és ismétlődtek az anyag belsejében. Az anyagot kifordítva a belső struktúra rajzolatát kapta.

Ösztöndíjasként arra vállalkozott, hogy olyan ékszersorozatot készít, melynek darabjait kívül-belül az általa

elképzelt rétegrajzolatok határozzák meg. Megalkotásukhoz a japán nerikomi-technikát vette alapul, amit saját módszerével egészített ki. Anyag- és formakísérletei után plasztikus karkötőket hozott létre a szerkezet térbeli rétegeinek ismétlésével, amelyeknél a karkötő felületén jelentkező vonalminták a belső rétegződés folytatásának tűnnek, és a növekedés, ráakodás, gyűrődés – az anyag folyamatos mozgásának – érzetét erősítik. Ékszereinek alakja előbb hengeres forgástest volt, majd hengerpalást forma. A mű kivitelezése itt is képlékeny porcelántömbben történik. A fehér porcelánmasszát rétegekből építi fel, közéjük különböző telítettségű szürke, és fekete színtesteket helyez. A rétegeket összeforgatva és egymásra helyezve további nyújtással és préseléssel alakítja a mintát, ami a massa metszetén ismétlődő hullámokat eredményez. Az így kidolgozott, képlékeny tömbből vágja ki a karkötőformát, amit kiéget. Zalavári Fruzsina remek munkát végzett. Ékszerei esztétikusak, a karon megsokszorozva rendkívül látványosak és változatosak, mintázatuk játékos és kombinatív. A technológia összetettsége, a karkötők teljes felületén végigfutó színes rajzolatok keletkezése a tökéletes kidolgozású, szabályos hengeres testen a modernség mellé archaikus élményt társít.

N. MÉSZÁROS Júlia
művészettörténész

(Kozma 20/21. A Kozma Lajos kézműves iparművészeti ösztöndíjasok beszámoló kiállítása. MANK Galéria, Szentendre, 2022. február 11. – március 5.)